

Бобрик Костянтин Юрійович, провідний фахівець Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;
Школьніков Владислав Ігорович, здобувач ступеня вищої освіти магістр навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СТВОРЕННЯМ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

З розвитком сучасних технологій виникає нагальна проблема щодо оброблення й аналізу значного об'єму інформації, що стосується конкретних суспільних процесів, подій та осіб. З огляду на це, у правоохоронних органах провідних країн світу активно використовують новітні методи розслідування кримінальних правопорушень.

Одним з аргументів щодо доцільності впровадження сучасних інновацій у правоохоронну діяльність є шкідливі наслідки організованої злочинності.

У криміналістичній літературі злочинна діяльність представлена як система об'єднаних загальними мотивами й цілями злочинних дій, операцій та епізодів, яка розрахована на відносно тривалий період і передбачає готування, планування, здійснення, маскування та протидії її викриттю [1–3].

Крім цього, зазначена діяльність має на меті отримання шляхом учинення злочинів грошових коштів, матеріальних цінностей як основних або додаткових джерел існування особи, просування в ієрархії організованого злочинного утворення або окремого злочинця, витіснення з певної території представників інших рас, національностей тощо [4, с. 13].

Ураховуючи вищезазначене, слід констатувати, що діяльність злочинних організацій супроводжується існуванням значного об'єму інформації про:

- факти створення злочинних організацій (лідерів, учасників, місце їхньої спільної злочинної діяльності, характер взаємовідносин між ними тощо);
- структуру, яка забезпечує функціонування та захист злочинної організації (наявність бригад, бойовиків, власної служби безпеки, контррозвідки, водіїв, юристів, бухгалтерів тощо);
- факти підготовки та вчинення тяжких і особливо тяжких злочинів;
- факти протидії діяльності правоохоронних органів;
- участь у підприємницькій діяльності в межах закону, а також у тіньовій економіці тощо.

Тобто різноплановість і значний обсяг інформації про злочинні організації вимагає від слідчого й оперативного працівника високого рівня не лише пошукових, а й аналітичних здібностей.

Перший заступник Голови Національної поліції України зауважив, що пріоритетними напрямками в боротьбі зі злочинністю є і залишається боротьба з організованими злочинними угрупованнями, розшук і документування, а за потреби – видворення за межі України кримінальних авторитетів – так званих злодіїв у законі [5].

У цьому контексті дієвими заходами в діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн є застосування аналітичних підходів. У країнах Європи та США поширеною є модель *Intelligence-led Policing* (поліцейська діяльність, керована аналітикою). Філософія *ILP* моделі полягає в аналізі відомостей, здобутих шляхом специфічної поліцейської діяльності у сфері збирання інформації, тобто оперативної інформації, який називають кримінальним аналізом.

Кримінальний аналіз належить до криміналістичного методу розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням злочинної організації, оскільки:

- 1) кримінальний аналіз може застосовуватися як від події створення злочинної організації і до винності членів злочинної організації, так і від виявлення й розробки осіб, запідозрених у причетності, до створення та існування злочинної організації;
- 2) кримінальний аналіз дає змогу ефективно встановлювати один із елементів предмета доказування створення злочинної організації – коло осіб, причетних до цієї події;
- 3) під час розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням злочинної організації (крім предмета доказування), кримінальний аналіз надає допомогу щодо встановлення й доказування таких обставин, як:
 - структура злочинної організації;
 - характер розподілу ролей її членів;
 - характер зв'язків її членів;
 - особи, відповідальні за збереження грошових фондів, які стежать за правильністю використання, витрат і приходом грошей;
 - характер зв'язків злочинної організації з іншими злочинними угрупованнями;
 - обставини, що свідчать про боротьбу за сфери впливу в регіоні, характер цієї боротьби, її засоби і методи;
 - обставини, що свідчать про кооперацію злочинної діяльності, розподіл сфер впливу тощо.
- 4) з огляду на те, що слідчі та оперативні працівники під час проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій основні зусилля спрямовують на збір фактичних даних, що свідчать про вчинення членами злочинних організацій конкретних злочинів, а не на збір доказів, що свідчать про створення злочинної організації з метою вчинення тяжких і особливо тяжких злочинів, наявність

керівництва організацією і участь у ній, характерні ознаки, які вказують на те, що це саме злочинна організація, а не організована група, використання кримінального аналізу зумовлене необхідністю надання аналітичної допомоги слідчому й оперативному працівнику в процесі доказування фактів, що свідчать про згуртованість злочинної організації, мету вчинення тяжких і особливо тяжких злочинів, про керівництво конкретно особою, розподіл ролей тощо.

5) кримінальний аналіз відіграє важливу роль у наданні допомоги в проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, які полягають у проникненні в злочинне середовище, використанні спеціальної техніки й інших засобів і методів оперативної роботи.

Список використаних джерел

1. Тищенко В. В. Криминалистические аспекты изучения преступной деятельности / В. В. Тищенко // Проблемы государства и права Украины: Тематический сборник научных трудов. – Киев, 1992.

2. Бахін В. П. Криміналістика : курс лекцій / В. П. Бахін, І. В. Гора, П. В. Цимбал. – Ірпінь : Акад. ДПС України, 2002. – Ч. 1. – 356 с.

3. Карпов Н. С. Злочинна діяльність : монографія / Н. С. Карпов. – Київ : [б. в.], 2004. – 310 с.

4. Лисиченко В. К. Форми та способи протидії розслідуванню злочинів, вчинених організованими групами, злочинними організаціями : наук.-практ. посіб. / В. К. Лисиченко, Р. М. Шехавцов. – Київ : Атіка, 2009. – 220 с.

5. Аброськін В. Пріоритетами у роботі оперативних підрозділів є протидія організованій злочинності і «зłodіям у законі» [Електронний ресурс] / В. Аброськін. – Режим доступу: <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2206371>. – Назва з екрана.